ЭБ БГУ

Электронная Библиотека БГУ

Д. В. Дзятко
М. К. Чаеўская
А. М. Муравіцкая

Беларуская мова

Тэрміналогія фізікі і матэматыкі

ЧИТАТЬ

Вучэбна-метадычны дапаможнік

ПОЗИТОРИЙ БГ

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ЎНІВЕРСІТЭТ

Д. В. Дзятко
М. К. Чаеўская
А. М. Муравіцкая

БЕЛАРУСКАЯ МОВА: ТЭРМІНАЛОГІЯ ФІЗІКІ І МАТЭМАТЫКІ

Рэкамендавана Вучэбна-метадычным аб'яднаннем па гуманітарнай адукацыі ў якасці вучэбна-метадычнага дапаможніка для студэнтаў нефілалагічных спецыяльнасцей устаноў вышэйшай адукацыі

МІНСК
БДУ
2016

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

УДК 811.161.3'38

Р э ц э н з е н т ы :
доктар фізіка-матэматычных навук *В. Р. Шапялевіч*;
кандыдат філалагічных навук *У. І. Кулікoвіч*;
кандыдат філалагічных навук *В. М. Нікалаева*

Дзятко, Д. В.

Беларуская мова: тэрміналогія фізікі і матэматыкі [Электронны рэсурс] : вучэб.-метад. дапам. / Д. В. Дзятко, М. К. Чаеўская, А. М. Муравіцкая. – Мінск : БДУ, 2016.

ISBN 978-985-566-317-2

У вучэбна-метадычным дапаможніку змешчаны тэарэтычныя звесткі па ўсіх раздзелах курса «Беларуская мова: прафесійная лексіка», а таксама заданні і практыкаванні з выкарыстаннем фізічнай і матэматычнай тэрміналогіі, праца над якімі дазволіць трывала засвоіць і замацаваць матэрыял. Пераклад прапанаваных тэкстаў спецыяльнага характару будзе спрыяць назапашванню адпаведнай лексікі і павышэнню культуры маўлення.

Выданне ўтрымлівае «Руска-беларускі слоўнік фізічных тэрмінаў» і «Руска-беларускі слоўнік матэматычных тэрмінаў».

УДК 811.161.3'38

ISBN 978-985-566-317-2

© БДУ, 2016

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

ЗМЕСТ

ПРАДМОВА 4

БЕЛАРУСКАЯ ТЭРМІНАЛОГІЯ 5

Беларуская тэрміналогія фізікі 6

1. З гісторыі беларускай фізікі 6
2. Узнікненне і фарміраванне тэрміналогіі фізікі 7
3. Спецыфічныя асаблівасці тэрмінаў фізікі 14
4. Структурная характарыстыка і асноўныя спосабы ўтварэння тэрмінаў 16

Тэрміналогія матэматыкі 23

1. Узнікненне і фарміраванне тэрміналогіі матэматыкі 23
2. Лексіка-семантычныя асаблівасці тэрмінаў матэматыкі 34

ЗАДАННІ І ПРАКТЫКАВАННІ 43

ТЭКСТЫ ДЛЯ ПЕРАКЛАДУ 70

ХРЭСТАМАТЫЯ 107

А. Богуш. Вышэйшыя навучальныя ўстановы ў гісторыі Беларусі. Вядомыя вучоныя фізікі, якія нарадзіліся на беларускай зямлі 108

Д. Дзятко. Імя ў навуцы: Лявон Леанідавіч Більдзюкевіч 111

Д. Дзятко. Імя ў навуцы: Аляксандр Прохаравіч Круталевіч 118

М. Саўчанка. Пра скарыстанне навукова-тэхнічных тэрмінаў у выкладанні фізікі 127

П. Сцяцко. Лексічнае нармаванне 130

В. Красней. Беларускія матэматычныя тэрміны пачатку XX ст. 137

Д. Дзятко. Беларуская матэматычная тэрміналогія 144

А. Падлужны. Структурная і лексіка-граматычная характарыстыка тэрмінаў 149

А. Падлужны. Назоўнікі 151

А. Падлужны. Прыметнікі 155

А. Падлужны. Дзеясловы 157

А. Падлужны. Дзеепрыметнік 160

РУСКА-БЕЛАРУСКІ СЛОЎНІК ФІЗІЧНЫХ ТЭРМІНАЎ 168

РУСКА-БЕЛАРУСКІ СЛОЎНІК МАТЭМАТЫЧНЫХ ТЭРМІНАЎ 198

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

ПРАДМОВА

Агульны ўзровень сучаснага кваліфікаванага спецыяліста вызначаецца не толькі ступенню засваення прафесійных дысцыплін, але і валоданнем мовай. Добрае вуснае і пісьмовае маўленне сведчыць аб камунікатыўнай кампетэнцыі, элементамі якой з'яўляюцца: веданне лексічных сродкаў мовы, выкарыстанне іх у адпаведнасці з семантыкай, стылявой прыналежнасцю, уменне будаваць сказ, тэкст з улікам патрабаванняў логікі. Незахаванне норм, як вядома, вядзе да немагчымасці выканання мовай камунікатыўнай функцыі.

Сучасная моўная сітуацыя ў Рэспубліцы Беларусь характарызуецца пераважным выкарыстаннем рускай мовы. Змяншэнне носьбітаў, абмежаванае выкарыстанне беларускай мовы ўплываюць на функцыянаванне спецыяльнай лексікі, вядуць да запаволенасці яе фарміравання. Таму далейшае развіццё беларускай нацыянальнай тэрміналогіі разглядаецца як цалкам залежнае ад таго статусу, які будзе мець беларуская мова ў грамадстве. У такіх складаных умовах асаблівае значэнне набывае курс «Беларуская мова: прафесійная лексіка», мэта якога не проста пераканаць будучага спецыяліста ў магчымасці выкарыстання беларускай мовы ў прафесійнай сферы, а і дапамагчы ў рэальнасці дасканала авалодаць роднай мовай.

Вучэбны дапаможнік «Беларуская мова: тэрміналогія фізікі і матэматыкі» прызначаны для лекцыйных і практычных заняткаў па курсе «Беларуская мова: прафесійная лексіка». Ён складаецца з чатырох раздзелаў. Першы («Беларуская тэрміналогія») утрымлівае навуковы матэрыял, актуальны для студэнтаў пры падрыхтоўцы па пытаннях гісторыі і тэорыі тэрміналогіі фізікі і матэматыкі. У другім змешчаны прафесійна арыентаваныя заданні і практыкаванні. Трэці раздзел складаюць тэксты для перакладу. У чацвёртым раздзеле («Хрэстаматыя») прапануюцца навуковыя артыкулы вядучых беларускіх лінгвістаў, прысвечаныя разгляду асаблівасцей развіцця беларускай галіновай тэрміналогіі, яе словаўтваральнай, структурнай спецыфікі, а таксама артыкулы пра знакамітых беларускіх навукоўцаў: Л. Л. Більдзюкевіча і А. П. Круталевіча.

У дадатак увайшлі «Руска-беларускі слоўнік фізічных тэрмінаў» і «Руска-беларускі слоўнік матэматычных тэрмінаў».

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

Вучэбнае выданне

Дзятко Дзмітрый Васільевіч
Чаеўская Марына Канстанцінаўна
Мураўіцкая Алена Міхайлаўна

БЕЛАРУСКАЯ МОВА: ТЭРМІНАЛОГІЯ ФІЗІКІ І МАТЭМАТЫКІ

Вучэбна-метадычны дапаможнік

Адказны за выпуск *А. А. Лагвіновіч*
Мастак вокладкі *В. У. Гасюк*
Тэхнічны рэдактар *Т. К. Рамановіч*
Камп'ютарная вёрстка *Н. І. Бандарчык*
Карэктар *Н. В. Яненка*

Электронны рэсурс 1,7 Мб.

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт.
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/270 ад 03.04.2014.
Пр. Незалежнасці, 4, 220030, Мінск.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ